

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์: การศึกษาแบบย้อนหลังเพชรรัตน์ สินธุ์โคตร⁽¹⁾, เลิศชัย เจริญธัญรักษ์⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 9 ธันวาคม 2561

วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 25 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบ Unmatched Case-Control เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่าง 248 คน แบ่งเป็นกลุ่มศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ 124 คน และกลุ่มควบคุม คือ พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ 124 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณโลจิสติก (Multiple Logistic Regression) นำเสนอขนาดความสัมพันธ์ด้วยค่า Adjusted odds ratio (OR_{adj}) และช่วงความเชื่อมั่น 95%

ผลการศึกษา พบว่า มีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่างๆ ($OR_{adj}=2.63$; 95% CI: 1.10-6.24) พยาบาลวิชาชีพไม่เห็นด้วยกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล ($OR_{adj}=3.03$; 95% CI: 1.16-13.29) พยาบาลวิชาชีพเห็นว่าการจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ไม่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร ($OR_{adj}=4.65$; 95% CI: 2.10-10.28) พยาบาลวิชาชีพไม่มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ ($OR_{adj}=2.27$; 95% CI: 0.20-0.93)

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ให้เพียงพอต่อความต้องการและการแจ้งข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ โดยส่งหนังสือแจ้งเวียนไปยังพยาบาลวิชาชีพทุกคนจะทำให้ได้รับการฉีดวัคซีนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพเห็นประโยชน์ของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันตนเองจากโรคไข้หวัดใหญ่จึงควรกำหนดให้การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นนโยบายของโรงพยาบาล

คำสำคัญ: วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่, พยาบาลวิชาชีพ

(1) นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการระบาด คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
(e-mail: phetcha_bb@hotmail.com)

(2) รองศาสตราจารย์ ดร.
สาขาวิชาวิทยาการระบาดและชีวสถิติ
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Original Article

Factors Associated with Influenza Vaccination of Registered Nurse in
Kalasin Hospital : A Case-Control StudyPhetchararut Sinthukhot⁽¹⁾, Lertchai Charentanyaruk⁽²⁾

Received Date: 9 December 2018

Accepted Date: 25 July 2019

Abstract

This research was an unmatched case-control study. It was conducted to study the factors associated with influenza vaccination of registered nurse in Kalasin hospital. The total participants from sampling calculation was 248 participants which divided into case groups (124) and control group (124). The data were collected using self-questionnaire. The data were analyzed by using the multiple logistic regression and presented with adjusted odds ratio (OR_{adj}) and 95% confidence interval.

The results showed that many factors significantly associated with influenza vaccination of registered nurse including: registered nurse did not receive information about influenza vaccination ($OR_{adj}=2.63$; 95% CI: 1.10-6.24), the registered nurse disagreed with the ministry of Public Health's policy of influenza vaccination ($OR_{adj}= 3.03$; 95% CI: 1.16-13.29), the registered nurse agreed that the allocation of influenza vaccination is not enough ($OR_{adj}=4.65$; 95% CI: 2.10-10.28), no one in registered nurse's family was sick with influenza. ($OR_{adj}=2.27$; 95% CI: 0.20-0.93)

The results showed that the allocation of influenza vaccination should be sufficient for all nurse. More, the vaccination will be increased if the information, a written notice is sent directly to all nurses. To encourage the registered nurses to know the benefits of immunization and also help to protect themselves from influenza. Vaccination of influenza in medical and public health personnel should be the policy of the hospital.

Keywords: Influenza Vaccine, Registered Nurse

(1) Master of Public Health in Epidemiology
Faculty of Public Health, Khon Kaen
University

(e-mail: phetcha_bb@hotmail.com)

(2) Associate Professor Dr., Department of
Epidemiology and Biostatistics, Faculty
of Public Health, Khon Kaen University

บทนำ

โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิดเอ (H1N1) หรือไข้หวัดใหญ่ 2009 เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ เกิดการระบาดครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 ที่ประเทศเม็กซิโกคาดว่า มีผู้เสียชีวิตทั่วโลก 100,000-500,000 คน (สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่, 2560) โดยพบการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดใหญ่ในภูมิภาคเอเชีย อเมริกา และยุโรป เชื่อที่เป็นสาเหตุของการระบาด คือ ไข้หวัดใหญ่ชนิดเอ (H1N1) (H3N2) และชนิดบี (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2557)

ข้อมูลรายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 ในปี พ.ศ. 2556-2559 พบว่า จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังนี้ 40,126 ราย 71,761 ราย 75,114 ราย และ 167,220 ราย ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีผู้เสียชีวิตมากที่สุด 81 ราย คิดเป็นอัตราตาย 0.13 ต่อแสนประชากร ชนิดของไวรัสไข้หวัดใหญ่ที่ตรวจพบในผู้ป่วยเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 90 คือ ไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด A (H1N1) 2009 (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2557)

กระทรวงสาธารณสุขจึงเล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ โดยวิธีการป้องกันการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล ได้แก่ บุคลากรที่มีความเสี่ยงต่อการสัมผัสโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลและประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่ควรได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ (สำนักโรคติดต่อทั่วไป, 2559)

บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขนับเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อโรคต่างๆ และอาจเกิดการเจ็บป่วยจากการปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วย กิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติอาจส่งผลให้บุคลากรได้รับเชื้อจากผู้ป่วย การประชุม คณะอนุกรรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาและมีมติเห็นชอบร่างการให้วัคซีนในบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข โดย 1 ใน 4 ของวัคซีนป้องกันโรคที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขต้องได้รับ คือ วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

พยาบาลวิชาชีพเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานใน

โรงพยาบาลที่ต้องใกล้ชิดสัมผัสกับผู้ป่วยหรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วย เช่น เสมหะ น้ำมูก น้ำลาย จากการทำหัตถการ รวมถึงระยะเวลาการปฏิบัติงานแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่าครึ่งละ 8 ชั่วโมง พยาบาลวิชาชีพต้องปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะแออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยมาก เชื้อไข้หวัดใหญ่จึงสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ง่าย ซึ่งอาจทำให้พยาบาลวิชาชีพซึ่งเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนเกิดการเจ็บป่วย ทำให้ขาดอัตรากำลังในการปฏิบัติงานและเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเพื่อนร่วมงาน และอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

- **รูปแบบการศึกษา**

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบย้อนหลัง (Unmatched case-control study) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561

- **ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง**

ประชากรที่ใช้ในศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 499 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา ได้แก่ กลุ่มศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล พ.ศ. 2560 (1 มิถุนายน 2560 - 31 สิงหาคม 2560) จำนวน 124 คน และกลุ่มควบคุม คือ พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล พ.ศ. 2560 (1 มิถุนายน 2560 - 31 สิงหาคม 2560) จำนวน 124 คน รวม 248 คน

- **การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง**

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

1) ยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1) หญิงตั้งครรภ์ อายุครรภ์น้อยกว่า 4 เดือน และ 2) ผู้ที่มีประวัติแพ้ไก่และไข่

● เครื่องมือวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพัฒนาขึ้นจากทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลลักษณะประชากร 2) ปัจจัยด้านความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ 3) การรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ และ 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และผ่านการทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

● ข้อพิจารณาจริยธรรม

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE602350 ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2561 และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หมายเลขรับรอง 001/2018Ex ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

● การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป STATA version 10.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผล มีดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด-ต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ตัวแปรเชิงเดี่ยว (Univariate analysis) การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุม และการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงซ้อน โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบลอจิสติก (Multiple logistic regression analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยค่า Adjusted odds ratio และช่วงความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัย**● ข้อมูลลักษณะทางประชากร**

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมเป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.94 และ 95.16 เป็นผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 90.32 และ 87.90 ปฏิบัติงานกลุ่มงานศัลยกรรม ร้อยละ 20.97 และปฏิบัติงานกลุ่มงานห้องผ่าตัด ร้อยละ 12.90 ระยะเวลาปฏิบัติงาน ≥ 10 ปี ร้อยละ 34.68 และ 43.55 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 83.87 และ 79.03 ไม่มีประวัติ การแพ้วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่หรือสารประกอบอื่นในวัคซีน ร้อยละ 94.35 และ 96.77 ตามลำดับ

● ความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

พบว่า กลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.32 และ 83.06 ตามลำดับ

● การรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

เหตุผลที่กลุ่มศึกษาไม่ฉีดวัคซีน เพราะกลัวเกิดอาการแพ้ เช่น ปวด บวม แดงร้อน บริเวณที่ฉีด ผื่นบริเวณที่ฉีด ผื่น มีไข้ ปวดศีรษะ ปวดเมื่อย อ่อนเพลีย ตาแดง เจ็บคอ หน้าแดง ร้อยละ 90.32 ไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของวัคซีน ร้อยละ 37.90 และไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ เนื่องจากมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม ร้อยละ 25.81 ตามลำดับ

เหตุผลที่กลุ่มควบคุมฉีดวัคซีน เพราะต้องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ ร้อยละ 95.97 รองลงมา คือ ฉีดฟรีไม่เสียค่าใช้จ่าย ร้อยละ 68.55 ป้องกันการติดเชื้อจากตนเองสู่ผู้ป่วย เพื่อนร่วมงานและครอบครัวและฉีดวัคซีนเป็นประจำทุกปี ร้อยละ 65.32 ตามลำดับ

● ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีน ของกลุ่มศึกษา คือ ไม่มีอุปกรณ์ฉุกเฉินช่วยฟื้นคืนชีพประจำจุดให้บริการวัคซีน ร้อยละ 62.10 ไม่ได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการฉีดวัคซีน ร้อยละ 41.13 และไม่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 38.71 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนฯ ของกลุ่มควบคุม คือ ไม่มีอุปกรณ์ฉุกเฉินช่วยฟื้นคืนชีพประจำจุดให้บริการวัคซีนฯ ร้อยละ 59.68 ไม่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 34.68 และไม่ได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา ร้อยละ 29.03 ตามลำดับ

● การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ละตัวแปร (Univariate analysis) ความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และวัคซีนฯ ระดับปานกลางและระดับต่ำมีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($OR=1.77$; 95% $CI=0.80-3.94$ และ $OR=1.85$; 95% $CI=0.05-5.91$) ตามลำดับ การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาการฉีดวัคซีนฯ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือแจ้งเวียน แผ่นพับ โปสเตอร์และสื่อออนไลน์ ($OR=5.03$; 95% $CI=2.37-10.67$) การไม่เห็นด้วยกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับการฉีดวัคซีนฯ ตามฤดูกาล ($OR=6.83$; 95% $CI=2.28-20.40$) การจัดสรรจำนวนวัคซีนฯ ไม่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร ($OR=6.95$; 95% $CI=3.31-14.60$) การไม่ได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา ($OR=1.44$; 95% $CI=0.84-2.45$) การไม่ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน ($OR=1.47$; 95% $CI=0.85-2.54$) และการไม่ได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการฉีดวัคซีนฯ ($OR=3.23$; 95% $CI=1.80-5.80$) มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงซ้อน (Multivariate Logistic Regression analysis)

การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือแจ้งเวียน แผ่นพับ โปสเตอร์และสื่อออนไลน์ ($OR_{adj}=2.63$; 95% $CI=1.10-6.24$) การไม่เห็นด้วยกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับการฉีดวัคซีนฯ ตามฤดูกาล ($OR_{adj}=3.93$; 95% $CI: 1.16-13.29$) การจัดสรรจำนวนวัคซีนฯ ไม่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร ($OR_{adj}=4.65$; 95% $CI=2.10-10.28$) และการที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วย

โรคไข้หวัดใหญ่ ($OR_{adj}=2.27$; 95% $CI=0.20-0.93$) มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทสรุปและอภิปรายผล

การได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือแจ้งเวียน แผ่นพับ โปสเตอร์และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value}=0.025$) ขัดแย้งการศึกษาการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของบุคลากร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า การประชาสัมพันธ์ที่ดีมีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ ของบุคลากรอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value}=0.782$) (ชนชัย แสนลิ่ง และคณะ, 2556) อาจเนื่องมาจากบุคลากรไม่ทราบว่ามีการฉีดวัคซีนฯ ในช่วงรณรงค์ ไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของวัคซีนฯ และกลัวเกิดอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีนฯ ส่งผลต่อสุขภาพอาจเกิดการเจ็บป่วยและกระทบกับการทำงานได้

นโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับการฉีดวัคซีนฯ มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P\text{-value}=0.017$) สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ (เอช 1 เอ็น 1) 2009 ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า ปี พ.ศ. 2553 คือ กลุ่มที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับนโยบายการฉีดวัคซีนฯ ให้กับบุคลากรทางการแพทย์ ตัดสินใจฉีดวัคซีนมากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value}=0.037$) (เกล็ดดาว จันททีโร, 2554) อาจเนื่องมาจากการไม่เล็งเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นของการฉีดวัคซีนฯ รวมถึงสายพันธุ์ที่นำมาผลิตวัคซีน อาจจะไม่สามารถป้องกันการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ที่มีหลากหลายสายพันธุ์ได้

การจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่

ของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P\text{-value} < 0.001$) สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในประเทศไทย พบว่า การจัดส่งวัคซีนล่าช้ากว่าแผนการรณรงค์ทำให้กลุ่มเป้าหมายปฏิเสธการรับวัคซีน อาจเนื่องมาจากขาดช่องทางการจัดส่งวัคซีน ทำให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ

การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ของบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนฯ ของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($P\text{-value} = 0.028$) ขัดแย้งกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ของบุคลากรสาธารณสุข อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า การรับรู้ปัจจัยเสริม คือ การที่มีบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้านเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจฉีดวัคซีนฯ ของบุคลากรสาธารณสุขอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.911$)

(ณิกานต์ พิกุล, 2555) อาจเนื่องมาจากการที่มีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ จึงตระหนักถึงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ระหว่างบุคคลในครอบครัว

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ควรจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์เว็บไซต์ของโรงพยาบาล ควรจัดส่งหนังสือแจ้งเวียนไปยังพยาบาลวิชาชีพทุกคน เพื่อกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ และกำหนดให้การฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นนโยบายของโรงพยาบาล รวมทั้งสำรวจความต้องการวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เป็นรายกลุ่มงานหรือหน่วยงาน ก่อนที่จะจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- เกล็ดดาว จันทิโร, ปรีดาวรรณ บุญมาก, ณิชาดา กิมศรี, อมาวสี กมลสุขยืนยง, & งามตา เจริญธรรม. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ (เอช 1 เอ็น 1) 2009 ของบุคลากรโรงพยาบาลพระปกเกล้า. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 28(2), 85-97.
- ณิกานต์ พิกุล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ของบุคลากรสาธารณสุขอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธนชัย แสนลัง, กรกช สร้อยทอง, กฤษณา ทวีทรัพย์, อธิษฐ์ ลานน้ำเที่ยง, ภฤศ อารีย์สว่างวงศ์, วรณิศา โกมลไพศาล, และคณะ. (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของบุคลากรสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารศรีนครินทร์เวชสาร*, 28(2), 229-238
- มธุรส ทิพย์มงคล, ปราบดา ประภาศิริ, ดรุณี ดิษฐ์สูงเนิน, & จรุง เมืองชนะ. (2559). ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ในประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 46(1), 31-41
- สำนักกระบาดวิทยา. (2556). รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506ประจำปี 2556-2559. ค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2560, จาก http://www.boe.moph.go.th/boedb/d506_1/ds_wk2pdf?ds=15&yr=56-59
- สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่. (2559). แนวทางการดำเนินงานให้บริการวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาลประจำปี 2559. ค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2560, จาก <http://www.bmadcd.go.th>

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์: การวิเคราะห์ทีละตัวแปร (Univariate analysis)

ปัจจัย	กลุ่มศึกษา (ไม่ฉีดวัคซีน)		กลุ่มควบคุม (ฉีดวัคซีน)		การวิเคราะห์ทีละตัวแปร		
	n=124		n=124		OR _{crude}	95% CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ความเชื่อเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่และวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่							0.209
ระดับสูง	1	0.81	3	2.42	1	-	-
ระดับปานกลาง	112	90.32	103	83.06	1.77	0.80-3.94	-
ระดับต่ำ	11	8.87	18	14.52	1.85	0.05 - 5.91	-

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์: การวิเคราะห์ที่ละตัวแปร (Univariate analysis) (ต่อ)

ปัจจัย	กลุ่มศึกษา (ไม่ฉีดวัคซีน)		กลุ่มควบคุม (ฉีดวัคซีน)		การวิเคราะห์ทีละตัวแปร		
	n=124		n=124		OR _{crude}	95% CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่							
1. ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือแจ้งเวียน แผ่นพับ โปสเตอร์ และสื่อออนไลน์							<0.001
ได้รับ	86	69.35	114	91.94	1	-	-
ไม่ได้รับ	38	30.65	10	8.06	5.03	2.37-10.67	-
2. นโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับบริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล							0.001
เห็นด้วย	101	81.45	120	96.77	1	-	-
ไม่เห็นด้วย	23	18.55	4	3.23	6.83	2.28-20.40	-
3. การจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร							<0.001
เพียงพอ	77	62.10	114	91.94	1	-	-
ไม่เพียงพอ	47	37.90	10	8.06	6.95	3.31-14.60	-
4. การได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา							0.178
ได้รับ	78	62.90	88	70.91	1	-	-
ไม่ได้รับ	46	37.10	36	29.03	1.44	0.84-2.45	-
5. การได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน							0.166
ได้รับ	82	66.13	92	74.19	1	-	-
ไม่ได้รับ	42	33.87	32	25.81	1.47	0.85-2.54	-
6. ความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่							<0.001
สะดวก	73	58.87	102	82.26	1	-	-
ไม่สะดวก	51	41.13	22	17.74	3.23	1.80-5.80	-

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์แบบตัวแปรเชิงซ้อน (Multivariate analysis) ระหว่างตัวแปรต้นที่สนใจศึกษากับการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ของพยาบาลวิชาชีพที่หลายตัวแปร

ปัจจัย	กลุ่มศึกษา (ไม่ฉีดวัคซีน)		กลุ่มควบคุม (ฉีดวัคซีน)		Crude OR	Adjusted OR (95% CI)	p-value	
	n=124		n=124					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ช่วงเวลาการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือแจ้งเวียน แผ่นพับ โปสเตอร์ และสื่อออนไลน์								0.025
ได้รับ	86	69.35	114	91.94	1	-	-	
ไม่ได้รับ	38	30.65	10	8.06	5.03	2.63 (1.10-6.24)	-	
2. นโยบายกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับบริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ตามฤดูกาล								0.017
เห็นด้วย	101	81.45	120	96.77	1	-	-	
ไม่เห็นด้วย	23	18.55	4	3.23	6.83	3.93 (1.16-13.29)	-	
3. การจัดสรรจำนวนวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่เพียงพอต่อความต้องการและจำนวนของบุคลากร								<0.001
เพียงพอ	77	62.10	114	91.94	1	-	-	
ไม่เพียงพอ	47	37.90	10	8.06	6.95	4.65 (2.10-10.28)	-	
4. การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ของบุคคลในครอบครัว								0.028
มีบุคคลในครอบครัวป่วย	100	80.65	95	76.61	1	-	-	
ไม่มีบุคคลในครอบครัวป่วย	24	19.35	29	23.39	0.78	2.27 (0.20-0.93)	-	